

Nusret Čolo

ŠARIHUL-FUSUS – ABDULLAH BOSNEVI (K.S.)

Rezime

Abdullah b. Muhammed el-Bosnevi (k.s.) poznat pod pseudonimom “Šarihul-fusus” (Komentator Fususa). Abdi i Abdullah Bosnevi veliki je mutesavvif, alim, šair i komentator Ibn el-Arebijevih (k.s.) djela. Abdullah Efendi (k.s.) je osnovno i srednje obrazovanje stekao u Bosni a studij završio u Istanbulu. U Istanbulu je ušao u tarikatsko društvo (Erbab-i tarikat) kod poznatog Halveti šejha Abdul-Medžida Sivasija (k.s.). Poslije se u Bursi priključio Šejhu Hasanu Kabaduzu (k.s.) koji je izvršio snažan utjecaj na njegovo duhovno napredovanje. Do preseljenja šejha Hasana Kabaduza (k.s.) (umro 1010. h./1601-02. godine) život provodi u Bursi da bi poslije prešao u Konju u kojoj umire 1054. h. (1644. g.). Njegov naučni opus je tematski raznovrstan budući da je Abdullah Bosnevi (k.s.) raspravljao gotovo o svim tesavvufskim temama tog vremena.

Život Abdullaha Bosnevi-efendije (k.s.)

Poslije smrti osnivača bajramijskog reda hadži-Bajrama Velija (k.s.) (umro 1430. godine), dvojica njegovih istaknutih halifa Ak Šemseddin (k.s.) i Bursali Omer-dede (k.s.) nastavili su njegov rad, ali u različitim

formama. Prvi je usvojio glasni zikr (zikri džehri), a drugi bezglasni zikr (zikri hafi). Na taj način se red bajramija podijelio na dva ogranka: prvi ogranak čine bajramije koji priznaju glasni zikr, kao pristalice hadži-Bajramovog halife Aka Šemseddina (k.s.) (umro 1458/59. godine), nazivaju se “bajramije-šemsije”, a drugi ogranak čine pristalice drugog hadži-Bajramovog halife, Omer-dede (k.s.) iz Burse (umro 1473. godine), oni napuštaju zikr i vird, posebnu odjeću i tekije i nazivaju se “bajramije-melamije” ili “bajramije-šettarije”. Kasnije nastaju i drugi ogranci bajramija, što se može vidjeti iz prikaza silsile bajrami tarikata koja se nalazi na kraju ovog rada.

Abdullah b. Muhammed el-Bosnevi (k.s.), poznat pod pseudonimima (mahlasima) Šarihul-fusus¹ (komentator Fususa), Abdi² i Abdullah Bosnevi³, veliki je mutesavvif, alim i šair iz 17. stoljeća. Bio je sljedbenik bajrami-melami tarikata, veliki poznavalac i komentator Ibn el-Arebijevih (k.s.) djela i zaneseni pristalica njegove sufi škole. Šejh Abdullah (k.s.) se rodio u Bosni, ali nemamo pouzdanih podataka gdje i kada. U gotovo svim do sada objavljenim člancima i studijama navođena je 992. H. (1586.) godina kao godina rođenja Abdullaha Bosnevija (k.s.). Međutim, mi ovaj navod smatramo pogrešnim i to stoga što sam Abdullah-efendi u predgovoru svoga komentara na “Fususul-hikem” navodi da je on 1003. H. (1594.) godine učestvovao kao mudžahid u osmanskoj vojsci protiv Rumuna u Ruščuku.⁴ Ako bi 992. H. (1586.) godinu uzeli kao godinu njegovog rođenja, ispada da je Abdullah-efendi (k.s.) imao samo 11 godina kada je ratovao, što je nemoguće. Zbog toga mislimo da bi trebalo pomjeriti godinu Abdullah-efendijinog rođenja unazad najmanje 5-10 godina. Jer, da bi Abdullah-efendi (k.s.) završio opsežni komentar “Fususul-hikema” u dva toma, trebao je, zbog ozbiljnosti i kompleksnosti samog djela, imati između 30 i 35 godina kada je pisao taj komentar.

¹ Müstakim-zâde, S. Sa'dettin, *Risale-i Bayrâmiyye-i Melâmiyye*, Süleymaniye-Nafiz Paşa, No 1164, str. 32-33.

² Handžić Mehmed, *Cevher l-Esna Fi Terâcim-i Ahvâl-I Ulemâ-i ve Ş-Şuarâ-i Bosna*, Cize, 1992., str. 124.

³ S. Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, Istanbul, 193 6-45, II, str. 864-867.

⁴ Abdullah Bosnevi, *Tecelliyâtü 'arâis-i 'n-nusûs fi menassâti Hikemi l-Fusûsi*, c. I, str. 74., Misir.

Abdullah-efendi (k.s.) je osnovno i srednje obrazovanje stekao u Bosni, a studij je završio u Istanbulu.⁵ Kada je došao u Istanbul i na kojoj je medresi studirao ne zna se pouzdano, ali se iz njegovih djela i naučnog promišljanja jasno vidi da je tu stekao temeljno vjersko obrazovanje iz svih islamskih disciplina.

Sari Abdullah-efendi (k.s.) i Muhammed Nazmi-efendi prenose nam jedan sasvim novi podatak o duhovnom životu Abdullah-efendije (k.s.) i kažu da je Abdullah Bosnevi (k.s.) još u vrijeme svoga studiranja u Istanbulu ušao u tarikatsko društvo (Erbabi tarikat) kod poznatog halveti šejha Abdul-Medžida Sivasija (k.s.).⁶ Od njega prima duhovnu podršku (talkin) i upućivanje u pojedinosti koje su neophodne za tarikatsko napredovanje.

Muhammed Nazmi-efendi nam prenosi slijedeći događaj iz Abdul-lahovog života:

“Jednog dana Abdullah Bosnevi je došao na Ejjub da posjeti Abdul-Medžida Sivasija (k.s.) i zbog velikog stida se nije usudio ući kod njega već se sakrio iza džamijskog ćoška. Kada je to Abdul-Medžid vidio, naredio je Sertarik-dedeu da ga dovede kod njega.⁷ Pošto su ga doveli pred Abdul-Medžida, Abdullah Bosnevi je izrazio želju da ga šejh primi u svoju halku, što je šejh srčano prihvatio.”

Poslije je Abdullah Bosnevi napisao šarh “Cilau l-uyuni fi šerhi kasideti ‘abdi l-Mecidi es-Sivasi” (“Izoštavanje vida u komentiranju kaside Abdul-Medžida es-Sivasije”), što pokazuje duboke duhovne veze ove dvojice sufija.⁸

Abdul-Medžid Sivasi (k.s.), kao jedan od velikog mutesavvifa Šemsuddini Sivasija (k.s.), dolazi na poziv sultana Mehmeda III u Istanbul i za kratko vrijeme postaje veoma poznati vaiz i muršidi kamil svoga vremena.

Prilikom otvaranja novosagrađene sultan-Ahmedove džamije u Istanbulu sultan mu ukazuje počast i on klanja prvu džumu u toj džamiji te je do kraja svoga života (1639. godine) ostao na dužnosti hatiba i vaiza te džamije.

U vrijeme sultana Murata IV započinje velika kampanja protiv tarikata, koju predvodi Kadi-zade Mehmed-efendi, glavni vaiz u Aja-Sofiji, džamiji čije

⁵ Şeyhi, *Zeyl-i Şakâyyık*, Haz. Abdülkadir Özcan, Istanbul, c. I, str. 146.

⁶ Sarı Abdullah Efendi, *Cevheretü 'l-Bidâye*, str. 184a; Muhammed Nazmî, *Hediyyetu 'l-Musanifin*, str. 175.

⁷ Muhammed Nazmî, *Hediyyetu 'l-Musanifin*, str. 175.

su hutbe ostavljale veliki utisak na narod. Kadi-zade i njegovi istomišljenici naročito su bili protiv devran zikra, mevlevijskog semaa (plesa) i kategorički su tražili da se zatvore tekije. Narod su huškali protiv šejhova, čak su im i smrću prijetili ako budu nastavili svoje uobičajene aktivnosti.⁹ Sve ovo će stvoriti nesnošljivu antidervišku klimu u Istanbulu, što je najvjerovatnije utjecalo na to da se Abdullah Bosnevi (k.s.) odlučio preseliti u Bursu i priključiti se šejhu Hasanu Kabaduzu (k.s.) koji je izvršio jak utjecaj na njegovo daljnje duhovno napredovanje.¹⁰

U jednoj međžmui, koja je pohranjena u Sulejmaniji biblioteci u Istanbulu, nalaze se dva pisma koja je šejh Hasan Kabaduz (k.s.) uputio dvojici svojih halifa, Abdullahu Bosneviju (k.s.) i Husejnu Lamekaniju el-Bosneviju (k.s.).¹¹ U tim pismima skreće im pažnju na neka važna pitanja u njihovom duhovnom napredovanju.

Šejh Abdullah Bosnevi (k.s.), sve do preseljenja melami šejha Hasana Kabaduza (k.s.) (umro 1010. h./1601-02. godine)¹² od koga je, po većini istraživača, primio idžazet na iršad, provodi u Bursi u hizmetu i duhovnom odgoju. Nemamo pouzdanih podataka gdje nakon smrti šejha Hasana (k.s.) 1636. godine boravi Abdullah Bosnevija (k.s.) i čime se bavi, ali na osnovu njegovih djela i dugačkih putovanja izgleda da je bio odlučio da se nigdje trajno ne uvatani, nego da stalno putuje. I Sureyya Mehmed-paša u svom djelu "Sicilli Ismani" navodi da je Abdullah bio putnik.¹³ Međutim, izučavanjem klasičnih izvora iz tog vremena našli smo kod Atajja u njegovom opsežnom nastavku (zeylu) na enciklopedijsko djelo "Eš-Šekaikun-numanijje" sljedeći, veoma interesantan navod:

حالا حياته اولان شارح فصوص عبدي افندي حسين لامكاني نك
خليفه سيدر

⁸ Sarı Abdullah Efendi, *Cevheretü 'l-Bidâye*, str. 184a.

⁹ *Mezhepler ve Tarikatlar Ansiklopedisi*, Istanbul, 1987., str. 121-122.

¹⁰ Şeyhi, *Zeyl-i Şakâ-yık*, Haz. Abdülkadir Özcan, Istanbul, c. I, str. 146.; Müstakîm-zâde, S. Sâdettin, *Risale-i Bayrâmîyye-I Melâmîyye*, Süleymaniye-Nafiz Paşa, No 1164, str. 32-33.

¹¹ Süleymaniye – odjel Halet Efendi, No 800.

¹² Atâi Nev'izâde, *Zeyl-i Şakâ-yık*, c. I, str. 65.; Abdülbâki Gölpınarlı, *Melâmilik ve Melâmiler*, Istanbul, 1931., str. 78.

¹³ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmâni Yahud Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*, Matbaa-i Âmiri 1308, c. III, str. 367.

“*Hala hayatta olan Fusus şarihi Abdi Efendi, Huseyin Lamekani'nin halifesidir.*”¹⁴

To nas navodi na konstataciju da je Bosnevi Abdullah-efendi (k.s.) poslije smrti šejha Hasana Kabađuza (k.s.) seđri suluk završio uz Bosnevi Husejnu Lamekaniju (k.s.) (umro 1626. godine), od kojeg je, pretpostavljamo, uzeo i idžazet na iršad. Na osnovu ovog navoda da se zaključiti da je Abdullah Bosnevi (k.s.) jedno vrijeme proveo u Husejnu Lamekanijinom derđjahu u haremu Šah Sultan džamije u Istanbulu.

Sarı Abdullah-efendi (k.s.) nam prenosi da je Abdullah Bosnevi (k.s.), osim ovih sufijskih pregnuća, duhovno se terbijetio i iz gajba šejhul-ekbera Muhidina el-Arebija.¹⁵

Po Mustekim-zadeu (k.s.), Mehmedu Tahir-efendiji i Husejnu Vassafu (k.s.), Abdullah Bosnevi-efendi (k.s.) je 1636. godine preko Kaira otišao na hadždž,¹⁶ dok Šejhi (k.s.) kaže da je jedno vrijeme proveo u Kairu, da bi 1642. godine otišao da obavi hadždž.¹⁷ Nakon obavljenog hadždža Abdullah Bosnevi (k.s.) je izvjesno vrijeme živio u Damasku (Šamu), u neposrednoj blizini šejhul-ekberovog turbeta, posvetivši se studiranju njegovih djela.¹⁸

Poslije, po hazreti šejhul-ekberovom emru iz gajba, odlazi u Konju da posjeti hazreti Mevlanu Dželaluddina Rumija (k.s.) i Sadruddina Konjevija (k.s.), gdje po Husejnu Vassafu, ostaje osam godina u mevlevijskoj Asitani sve do svog preseljenja (umro 1054. H./1644. godine).¹⁹

Po njegovom ličnom vassijetu pokopan je pored Sadruddina Konjevija (k.s.), također Ibn Arebijevog učenika i komentatora *Fususul-hikema*.²⁰ Na

¹⁴ Atâi Nev'izâde, *Zeyl-i Şakâyyık*, c. I, str. 65.

¹⁵ Sarı Abdullah Efendi, *Cevheretü 'l-Bidâye*, str. 184a.

¹⁶ Müstakim-zâde, S. Sa'dettin, *Risale-i Bayrâmiyye-I Melâmiyye*, Süleymaniye-Nafiz Paşa, No 1164, str. 33a.; Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, c. I, str. 43.; Hüseyin Vassâf, *Sefine-i Evliyâ-yı Ebrar fî Şerh-i Esmâr-ı Esrâr*, Süleymaniye ktp. No 2305-2309., c. II, str. 337.

¹⁷ Müstakim-zâde, S. Sa'dettin, *Risale-i Bayrâmiyye-I Melâmiyye*, Süleymaniye-Nafiz Paşa, No 1164, str. 33a.; Muhibbi, *Hülâsatü 'l-Eser*, Bejrut, 1284., c. III, str. 86.

¹⁸ Sarı Abdullah Efendi, *Cevheretü 'l-Bidâye*, Aya Sofya, No 1786., str. 142.

¹⁹ Hüseyin Vassâf, *Sefine-i Evliyâ-yı Ebrar fî Şerh-i Esmâr-ı Esrâr*, Süleymaniye ktp. No 2305-2309., c. II, str. 337.

²⁰ Şeyhi, *Zeyl-i Şakâyyık*, Haz. Abdülkadir Özcan, Istanbul, c. I, str. 146.; Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, c. I, str. 43.; Hüseyin Vassâf, *Sefine-i Evliyâ-yı Ebrar fî Şerh-i Esmâr-ı* >

mezaru mu je isklesan sljedeći tarih:

هذا قبر غريب الله في ارضه وسماه عبدالله البوسنوي الرومي
البايرامي.

“Ovo je mezar siromašnog Allahovog putnika na zemlji Abdullaha Bosnevija, rumije bajramije.”

Mada nemamo dovoljno podataka o životu Abdullaha Bosnevija znamo iz djela *Sidžill-i Osmani* da je imao sina Hasan-efendiju, koji je bio muderris, kadija i mula u Kuddusu. Umro je 1659. godine.²¹ Od njegovih halifa nabrojat ćemo sljedeće: šejh Garsuddini Halili (k.s.), šejh Muhammed Mirza es-Surudži ed-Dimeški (k.s.), Es-Sufi šejh Muhammed el-Mekki el-Medeni (k.s.), šejh Sejjid Muhammed b. Ebu Bekir el-Ukud (k.s.).²²

Šejh Abdullah Bosnevi-efendi (k.s.) je uspio svojim ruhanijetom da proširi melamizam i u arapske zemlje.²³

Njegov naučni opus je tematski razvrstan, budući da je Abdullah Bosnevi (k.s.) kao teoretski predstavnik Ibn el-Arebije (k.s.) sufi škole raspravljao gotovo o svim tesavvufskim temama koje je istaklo njegovo vrijeme. Može se reći da veći dio njegovih djela ima polemički i još više apologetski karakter. U svakom slučaju, treba apostrofirati i to da sve ono što je zaokupljalo Abdullaha Bosnevija (k.s.) kao sufiju i šejha on je objasnio i prokomentarisao u svojim traktatima, tako da njegov životni opus predstavlja jednu cjelovitu sliku i pregled pitanja koja su bila interesantna za sufije njegovog vremena, kao i nagovještaje tendencija i teoretsko-tematskih razrješenja u današnjoj tesavvufskoj nauci.

U svojim djelima Abdullah Bosnevi (k.s.) raspravlja o Allahu kao Apso-lutnom biću, o Allahu kao Tvorcu svemira, o fenomenu stvaranja, o čovjeku i njegovoj duhovnoj prirodi, i o čovjekovom mjestu u svijetu, o relacijama i odnosima ljudske duše i Allaha, praiskonsko stanište duše kao “ideje” u

Esrâr, Süleymaniye ktp. No 2305-2309., c. II, str. 337.; Muhibbi, *Hülâsatü 'l-Eser*, Bejrut, 1284., c. III, str. 86.

²¹ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî Yahud Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*, Matbaa-i Âmire 1308, c. III, str. 367.

²² Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ-yı Ebrar fî Şerh-i Esmâr-ı Esrâr*, Süleymaniye ktp. No 2305-2309., c. II, str. 337.

²³ Shelley Christopher, “Abdullah Efendi Commentator on the Fusûs al-Hikam” *Journal of the Muhyiddin Ibn Arabi Society*, vol. XVII, Oxford, 1995., str. 80.

Božijem znanju i njenom usponu i povratku na to stanje prije fenomenalne egzistencije, o tarikatu i životu sufija.²⁴

Kada se vodila rasprava u vezi sa pravovjerjem Ibn Arebija (k.s.) u 17. stoljeću, šejh Abdullah Bosnevi (k.s.) je ustao u njegovu odbranu, naročito svojim komentarom na *Fususul-hikem* "Tecelliyat 'arais-i n-nusus fi menassati hikemi l-fususi" ("Ispoljeni obziri čednih djeva svetih tekstova u jasnim iskazima mudrosti Fususa"). Uz tekst komentara Abdullah Bosnevi (k.s.) je napisao opširan uvod od dvanaest tematskih naslova u kojima je izložio sva osnovna pitanja sufijske teorije i prakse. Tu se pokazao originalnim, sintetizirajući čitavu sufijsku teoriju i dajući joj svoje viđenje i pečat. Abdullahov komentar je štampan u Istanbulu 1290. H./1873. godine u dva toma na 1150 stranica, a rukopisni autograf je pohranjen u Sulejmaniji biblioteci, odjel Šehid Ali-paša, br. 1244.

Imam Ali, sin Ebu Talibov, Allah njime bio zadovoljan, je rekao:

"Zar sebe smatraš malim nebeskim tijelom, a u tebi su prisutna znamenja Makrokosmosa. Budi uman, a ne lutalica, budi sam svoj, a ne eho drugih. U tvojoj ruci je tvoja sudbina, pa, ili ćeš biti ili nećeš biti! Zato, promatraj, meditiraj i djeluj!"

DJELA ABDULLAHA BOSNEVIJA (K.S.)

Abdullah Bosnevi (k.s.) je, po obimu i bogatstvu svojih djela, koja je pisao na sva tri orijentalna jezika (turski, arapski i perzijski), pokazao veliku intelektualnu sposobnost i širinu. Gotovo cjelokupni naučni opus Abdullah-fendije (k.s.) je tesavvufskog karaktera.

Zbog boljeg pregleda njegovih djela, podijelili smo ih u četiri grupe.²⁵

²⁴ Džemal Čehajić, *Šejh Abdullah Bošnjak "Abdi" bin Muhamed al-Bosnevi*, Zbornik radova, ITF u Sarajevu, br. 1, 1982., str. 76-77.

²⁵ Abdullah Kartal, "Bursa'da Bosnalı Bir Melâmî Abdullah Bosnevi, Hayatı, Eserleri ve Bir Kasidesi", UÜİFD, c. VI, sy. 6., Bursa, 1994., str. 297-311.

I – Djela iz tesavvufa

/١/ تجليات عرائس النصوص في منصات الفصوص

1) *Tecelliyâtu 'arâ'is-i n-nusûs fi menassâti hikemi l-fusûsi*

(Ispoljeni obziri čednih djeva svetih tekstova u jasnim iskazima mudrosti Fususa)

Šarh na *Fususul-hikem* Abdullaha Bosnevija (k.s.) je dva puta napisao. Prvi rukopis Šarha je završio 1610./1019. H. godine, a drugi, sa manjim izmjenama i korekcijama 1612./1021. H. godine. Prvi rukopis Šarha na *Fususul-hikem* je ujedno i najstarije djelo iz naučnog opusa Abdullaha efendije (k.s.). (Sülejmanije-Şehit Ali Paşa, No. 1244 i 1246.)

/٢/ شرح فصوص الحكم المسمى بتجليات

عرائس النصوص في منصات حكم الفصوص.

2) *Şerhu Fusûsi l-hikemi el-musemmâ bi-Tecelliyâti 'arâ'isi n-nusûsi fi menassâti hikemi l-fusûsi*(Komentar *Fususul-hikema* nazvan “Ispoljeni obziri čednih djeva Svetih tekstova u jasnim iskazima mudrosti Fususa”)

Šarh na *Fususul-hikem* koji je Abdullah Bosnevi (k.s.) napisao na molbu arapskih alima 1615./1024. H. godine na arapskom jeziku. (Sülejmanije-Şehit Ali Paşa, No. 1247.)

/٣/ قرة عين الشهود و مرآة عرائس معاني الغيب والوجود

3) *Kurretu 'ayni-ş-şuhûdi ve mir'âtu 'arâisi me'âni l-gaybi ve l-vucûdi*

(Očna radost posvjedočenja i ogledalo čednih djeva u značenjima “skrivenog i egzistentnog”)

Šarh na kasidu “Taiyye” Ibn el-Fariza. (Şehit Ali Paşa, No. 1226; Aşir Efendi, No. 161.)

/٤/ كتاب القرى الروحي الممدود للاضياف الواردين من مراتب الوجود.

4) *Kitâb El-Kirâ er-rûhiyyu-l-memdûdu li-l-zyâfi-l-vâridîne min merâtibi-l-vucûdi*

(Duhovna gozba pripremljena gostima pridošlim s gradacije egzistencije)

Šarh na djelo Abdulkerima Džillija o “merâtibi vudžudu”. (Carullah Efendi, No. 2129/1.)

١٥ / مطالع النور السنني عن طهارة نسب النبي العربي (صلعم).

5) *Metâliun-nûri-s-seniyyi 'an tahâreti nesebi-n-nebiyyi l-'arabiyyi* s.a.u.s.

(Ishodišta vjerovjesničkog primordijalnog svjetla kroz prizmu čistote porijekla arapskog Vjerovjesnika)

Rukopis o dokazivanju tvrdnje da su Pejgamberovi, a.s., roditelji bili muslimani. (Ayasofya, No. 2077/1; Es'ad Efendi, No. 326.)

١٦ / كتاب المفاضلة الاسمي بين افضل البشر والملا الاعلى.

6) *Kitâb El-mufâdaletu l-esmâ beyne efdali l-beşeri ve l-mele'i l-a 'lâ*

(Knjiga “Najviša komparativna vrijednost između najboljeg čovjeka i najvišeg skupa”)

Risala o tumačenju Muhammedovog, a.s., većeg stupnja u odnosu na najveću meleksku sferu. (Carullah Ef., No. 2129/3; Hacı Mahmut Ef., No. 2396/5.)

١٧ / كتاب منتهى مقاصد الكلمات و مبتنى توجه التعينات فى بيان

اكمل المنشآت.

7) *Kitâb Muntehâ mekâsidi l-kelimâti ve mubteğâ teveccuhi et-te 'ayyunâti fî beyâni ekmeli-n-neş'âti*

(Knjiga “Konačni naumi Riječi i ciljevi usmjeravanja oličenja kroz prizmu objašnjenja najsavršenijeg bića)

Risala o čovjeku kao najsavršenijem biću. (Carullah Ef., No. 2129/4; Haşim Paşa, No. 21/12; Hacı Mahmut Ef., No. 2396/6.)

١٨ / كتاب روح المتابعة فى بيان شروط المبايعة

8) *Kitâb Rûhu l-mutâbe 'ati fî beyâni şurûti l-mubâye 'ati*

(Knjiga “O duhovnoj biti sljedbeništva pri tumačenju uvjeta o davanju prisege”)

Risala o ubudijetu (stupnju većem od ibadeta) kojim se postiže zadovoljstvo Allaha dž.š. (Hacı Mahmut Ef., No. 2396.)

٩ / كتاب الدر المنظوم فى بيان السر المعلوم.

9) *Kitâb Ed-durru l-manzûmu fî beyâni-s-sirri l-ma' lûmi*

Knjiga "Stihovani biser tumačenja spoznate tajne"

Risala o značaju nauke. (Carullah Ef., No. 2129/18.)

١٠ / شرح خلع النعلين فى الوصول الى حضرة الجمعين

10) *Şerhu Hal'i-n-na'leyni fî'l-vusuli ila hazret'l-cem'eyn*

(Komentiranje "Skidanje obuće pri doseganju sveprisustva dviju cjelina")

Tumačenje kur'anskog ajeta u duhu "vahdeti vudžuda". (Carullah Ef., No. 2129/20; Nafiz Paşa, No. 503.)

١١ / كتاب الغفر المطلق عند ذهاب عالم الفرق.

11) *Kitâb El-gafru l-mutlak 'inde zehebi 'âlemi l-ferki*

(Knjiga: Opći oprost kod nestanka svijeta razjedinjenosti)

Risala o "meratibi vudžudu". (Carullah Ef., No. 2129/22.)

١٢ / شرح التزييل فى منازعة ابليس لسهل بن عبدالله التستري.

12) *Tezyîli fî munâze 'ati Iblise – li-Sehl ibn 'Abdillâh et-Tusteri*

(Domišljatost Sehla bin Abdullaha et-Tustarija u borbi protiv Iblisa)

Risala o prepirci između Sehla b. Abdullaha Tustarija i Iblisa, prenesena u djelu *Futuhât* Šejhul-ekbera (k.s.). (Carullah Ef., No. 2129/23.)

١٣ / رسالة فى قول الجنيد.

13) *Risâle Fî kavli el-Cuneyd*

(Traktat O riječima Džunejda)

Risala sa tumačenjem nekih navoda Džunejda Bagdadija (k.s.). (Carullah Ef., No. 2129/24.)

١٤ / كتاب تحقيق الجزء بصورة الكل و ظهور الفرع على صورة الاصل.

14) *Kitab Tahkîku l-cuz'i bi-sûreti l-kulli ve zuhûru l-fer'i 'alâ sûreti l-asli*

(Knjiga: Realizacija partikularnog u obziru univerzalnog te manifestacija

sekundarnog u obziru Prvobitnog)

Risala o značenju nekih stihova iz djela *Futuhât* Šejhul-ekbera (k.s.). (Carullah Ef., No. 2129/25, Hacı Mahmut Ef., No. 2396/19.)

١٥ / كتاب انفس (الانفس) الواردة في شرح اول الفتوحات.

15) *Kitâb Enfesu l-vâridâti fi şerhi evveli l-Futûhâti*

(Knjiga “Najvrednija nadahnuća u tumačenju početnog dijela El-Futuhata”)

Risala sa tumačenjem vudžuda, čovjeka i imkana u duhu “vahdeti vudžuda”. (Carullah Ef., No. 2129/26, Şehit Ali Paşa, No. 1226/1, Hacı Mahmut Ef., No. 2396.)

١٦ / كتاب سر تعين ارواح الانبياء و اصحاب الجمع في مراتب السموات السبع

16) *Kitâb Sirru te'ayyuni ervâhi l-enbiyâ'i ve ashabil-cemi fi meratibis-semavatis-seb'i*

(Knjiga “Tajna oličenja vjerovjesničkih duša i sljedbe duhovnog sjedenjenja na stupnjevima Sedam nebesa”)

Risala o vezama između sedam nebeskih sfera i sedam pejgambera. (Carullah Ef., No. 2129/28.)

١٧ / كتاب الكشف عن الأمر في تفسير آخر سورة الحشر.

17) *Kitâb El-keşfu 'ani l-emri fi tefsîri âhiri sûreti l-Haşri*

(Knjiga “Raskrivanje činjenica u komentaru zadnjeg dijela sure El-Haşr”)

Risala sa tumačenjem nekih ajeta iz sure Haşr. (Carullah Ef., No. 2129/29.)

١٨ / شرح لبعض القول لمؤيد الجندي في شرح فصوص الحكم.

18) *Şerh li-ba'di l-kavli li-Mueyyed el-Cundi fi şerhi Fusûsi l-hikemi*

(Komentar nekih riječi Muejjeda el-Džundija na komentar djela “Dragulji mudrosti”)

Risala o tesavvufskoj strani harfova. (Carullah Ef., No. 2129/30, Ayasofya, No. 2077/3, Haşim Paşa, No. 21/8.)

١٩ / رسالة في سرالحقائق العلمية في بيان الاعيان الثابتة.

- 19) *Kitab Sirru l-hakâiki l- 'ilmiiyeti fi beyâni l-a 'yâni-s-sâbiteti*
(Rasprava “Tajna naučnih zbilja u objašnjenju postojanih identiteta”)
Risala o “Ayan-i sabite” (supstrati, bici mogućih stvari u Allahovom dž.š. znanju). (Carullah Ef., No. 2129/31, Ayasofya, No. 2077/4, Hacı Mahmut Ef., No. 2396/6.)

٢٠ / كتاب الانفاس المسكية الرومية في تنفيس الفوائح البانية.

- 20) *Kitâb El-enfâsu l-miskiyyetu-r-rûmiyyetu fi tenfîsi l-fevâihi l-bâniyyeti*
(Knjiga “O čežnjivim mošusnim dahovima u času udahnjivanja uspostavljenih mirisa”)
Risala o melekima u “Sejri Suluku”. (Carullah Ef., No. 2129/32.)

٢١ / كتاب الكنز المختوم في تبعية العلم للمعلوم في الرد على عبد

الكريم الجلي

- 21) *Kitâb El-kenzu l-mahtûmu fi tebe 'iyyeti l- 'ilmi li-l-ma 'lûmi fi-r-reddi 'alâ 'Abdi l-Kerîm el-Cilli*
(Knjiga “Zapečaćena riznica u slijeđenju znanja o saznom kao odgovor Abdul-Kerimu el-Džilliju”)
Risala u kojoj se iznose polemike o učenju “vahdeti vudžuda” Šejhul-ekbera (k.s.). U ovoj risali Abdullah Bosnevi (k.s.) u potpunosti staje na stranu Muhjiddina Arebija (k.s.). (Carullah Ef., No. 2129/33.)

٢٢ / رسالة في سرالكلمتين في مطابقة حروف الشهادتين.

- 22) *Kitab Sirru l-kelimeyeni fi mutâbekati hurûfi-ş-şehâdeteyni*
(Rasprava “Tajna dviju riječi u pogledu suglasja slova dvaju posvjedočenja”)
Risala o značenju harfova. (Carullah Ef., No. 2129/35.)

٢٣ / رسالة في تمثل جبريل في صورة البشر. السوي

- 23) *Risâle Fi beyani temessuli Cibriyle fi sûreti l-beşeris-seviyy*

(Traktat “O pojavi Džibrila u savršenom ljudskom liku”)
Risala o Džibrilu, a.s. (Carullah Ef., No. 2129/36, Nafiz Paša, No. 509.)

٢٤ / رسالة اخرى فى تمثل جبريل.

24) *Risâle ubrâ Fî beyani temessuli Cibriile fî sûreti l-beşeri*
(Drugi traktat “O pojavi Džibrila u savršenom ljudskom liku”)
Druga risala na osmanskome jeziku o Džibrilu, a.s. (Carullah Ef., No. 2129/37.)

٢٥ / حل المحل المقفل و فتح القفل الجممل.

25) *Hallu l-mehalli l-mukfeli ve fethu l-kufli l-mucmeli*
(Razrješeno zaključanog boravišta i otvaranje sumarne zatvorenosti)
(Bağdatlı Ismail Paša, Esmâu'l-Mü'ellifin; 476)

٢٦ / رسالة فى مواقف الفقراء.

26) *Şerhu Fî mevâkifi l-fukarâ*
(Rasprava “O stajalištima siromaha”)
(Şehit Ali Paša, No. 2788/3, Hacı Mahmut Ef., No. 2396.)

٢٧ / البرهان الجلي فى صرف السوء عن وجه الاية فى حال يوسف.

27) *El-burbânu l-celî fî şarfi s-sû'i 'an vechi l-âyeti fî hâli Yūsufe*
Jasan dokaz o otklanjanu zlonamisl iz konteksta kur'anskog ajeta o stanju Jusufa, a.s.
(Es'ad Ef., No. 3611/3.)

II – Djela iz tefsira

١ / رسالة فى سر اليقين فى تفسير اية ”واعبد ربك حتى يأتيك اليقين“.

1) *Risâle Sirru l-yekîni fî tefsîri kavlihi te'ala:*
“Va'bud Rabbeke hattâ ye'tike l-yekînu”
(Rasprava “Tajna čvrstog uvjerenja (jekina) u tumačenju ajeta “Gospo-

dara svog obožavaj sve dok ti jekin ne dođe”)

Risala na perzijskom jeziku o “jekinu”. (Carullah Ef., No. 2129/2.)

۱۲ / کتاب تجلی النور المبين فی مرآة ”ایک نعبد و ایاک نستعین“.

2) *Kitâbu Tecellî n-Nûri l-Mubîni fi mir'âti*

“*Iyyâke na 'budu ve iyyâke nest 'înu*”

(Refleksija jasnog svjetla u ogledalu “Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo”)

Risala o ma'rifetu u sklopu ubudijjeta i tehakkuka. (Carullah Ef., No. 2129/6, Şehit Ali Paşa, No. 2288, Hacı Mahmut Ef., No. 2396/17.)

۱۳ / کتاب المستوی الاعلی فی الشرب الاحلی.

3) *Kitâb El-mustevâ el-a 'lâ fi-ş-şurbi l-abhlâ fi tefsîr-i kavlihi te'ala:*

“*Ve kane arşuhu ale'l-ma*”

(Knjiga “Najviši stupanj najslađeg napitka u tumačenju Allahovih riječi: “A Njegov prijesto je iznad vode bio”)

Tumačenje sedmog ajeta sure Hud. (Carullah Ef., No. 2129/7, Şehit Ali Paşa, No. 2788/4.)

۱۴ / رسالة فی تفسیر قوله تعالی ”حتى اذا استیأس الرسل“.

4) *Risâle Fî tefsîri kavlihi Te 'âlâ:*

“*Hattâ izâ-stey'ese-r-Rusulu*”

(Rasprava “O tumačenju riječi Uzvišenog Allaha: “I kada bi poslanici gotovo nadu izgubili”)

Tumačenje sto desetog ajeta sure Jusuf. (Carullah Ef., No. 2129/9, Hacı Mahmut Ef., No. 2396.)

۱۵ / رسالة فی تفسیر قوله تعالی ”و لو لا ان یكون الناس امة واحدة“.

5) *Risâle Fî tefsîri kavlihi te 'âlâ:*

“*Ve lev lâ en yekûne-n-nâsu ummeten vâhideten*”

(Rasprava “O komentaru riječi Uzvišenog: “I da ljudi ne bi postali jedan narod...”)

Tumačenje trideset i trećeg ajeta sure Zuhruf. (Carullah Ef., No. 2129/10, Hacı Mahmut Ef., No. 2396/1.)

رسالة فى قوله تعالى ” و هوالذى خلق السموات والارض فى ستة ايام“

6) *Risâle Fî kavlihi Te 'âlâ:*

“*Ve Huve-llezî haleka-s-Semâvâti ve l-erda fî sitteti eyyâmin*”

(Rasprava “O tumačenju riječi Uzvišenog Allaha: “I On je Taj Koji je Nebesa i Zemlju stvorio u šest dugih razdoblja””)

Tumačenje sedmog ajeta sure Hud. (Carullah Ef., No. 2129/11.)

رسالة فى قوله تعالى ” و لقد ارسلنا موسى باياتنا“.

7) *Risâle Fî kavlihi Te 'âlâ:* “*Ve lekad erselnâ Mûsâ bi-âyatînâ*”

(Rasprava o riječima Uzvišenog Allaha: “I, doista, Musaa smo s Našim dokazima poslali”)

Tumačenje petog ajeta sure Ibrahim. (Carullah Ef., No. 2129/12.)

رسالة فى قوله تعالى ” و لئن اذقنا الانسان منا رحمة“.

8) *Risâle Fî kavlihi Te 'âlâ:*

“*Ve l'în ezakne l-insâne minnâ rahmeten*”

(Rasprava o riječima Uzvišenog Allaha: “I, ako čovjeku milost Našu damo da kuša”)

Tumačenje devetog ajeta sure Hud. (Carullah Ef., No. 2129/13.)

كتاب لب اللب فى بيان الاكل والشرب.

9) *Kitâb Lubbu l-lubbi fî beyâni l-ekli ve-ş-şurbi*

(Knjiga “Suština suštine u objašnjenju jela i pića”)

Risala o jelu i piću u skladu sa kur'anskim propisima. (Carullah Ef., No. 2129/14.)

كتاب كشف المبهم فى اول سورة مريم.

10) *Kitâb Keşfu l-mubhemi fî evveli sûreti Meryem*

(Knjiga “Otkrivanje nejasnog u početnom dijelu sure Merjem”)

Tumačenje početnih ajeta sure Merjem. (Carullah Ef., No. 2129/16.)

١١ / رسالة في سرالفيض والنصر في تفسير سورة العصر.

11) *Kitâb Sirru l-feyzi ve-n-nasri fi tefsîri sûreti-l'asri*

(Rasprava "Tajna darežljivosti i pomoći u komentaru sure *Ve l-'Asri*")

Tumačenje sure Asr. (Carullah Ef., No. 2129/17.)

١٢ / رسالة في لب النواة في حقيقة القيام الى الصلوة.

12) *Risâle Lubbu-n-nevâti fi hakîkati l-kiyâmi ila-s-salâti*

(Rasprava "Suština zbilje o stupanju na namaz")

(Carullah Ef., No. 2129/18.)

١٣ / كتاب كشف اسرار البررة في تفسير اية "قتل الانسان ما اكفره".

13) *Kitâb Keşfu esrârî l-berereti fi tefsîri âjetin:*

"kutile l-insânu mâ ekferehu"

(Knjiga "Otkrivanje tajni nevinih u tumačenju ajeta: "Proklet bio čovjek zbog onog što ga je u nevjerstvu zadržalo")

(Carullah Ef., No. 2129/21.)

١٤ / كتاب ضياء اللمع والبرق في حضرة الجمع والفرق.

14) *Kitâb Ziyâu l-lem 'i ve l-berki fi hazreti l-cem 'i ve l-ferki*

(Knjiga "Svjetlost bljeska i munje kod događanja sjedinjenja i razjedinjenja")

(Carullah Ef., No. 2129/27.)

١٥ / رسالة في تفسير سورة "والعاديات".

15) *Risâle Fî tefsîri suretin "Ve l-'âdiyâti"*

(Rasprava "O tumačenju sure "Ve l-'Âdijati")

Tesavvufsko tumačenje sure Adijat. (Carullah Ef., No. 2129/2.)

١٦ / رسالة في تفسير آية "كلوا واشربوا و لا تسرفوا".

16) *Risâle Fî tefsîri âyetin "Kulû ve-şrebû ve lâ tusrifû"*

(Raprava o tumačenju ajeta: "Jedite i pijte, ali mjeru ne prelazite")

(Bağdatlı Ismail Paşa, Esmâu'l-Mü'ellifin; 476)

١٧ / رسالة في تفسير آية "يا أيها الناس اعبدوا ربكم".

17) *Risâle Fî tefsîri âyetin "Yâ eyyuhe-n-nâsu- 'budû Rabbekum"*
(Rasprava o ajetu "O ljudi, Gospodara vašeg obožavajte")
(Bağdatlı İsmail Paşa, Esmâu'l-Mü'ellifin; 476)

١٨ / رسالة شرح الحمد لله الذي اوجد الاشياء عن عدم و عدمه.

18) *Risâle Fî şerhi "Elhamdu li-llâhi-l-lezî evcede l-eşyâ'e 'an 'ademin ve 'ademihî"*
(Raprava o komentaru "Zahvala pripada Allahu koji je proizveo nešto iz ništavila, a njegova ništost...")
(Bağdatlı İsmail Paşa, Esmâu'l-Mü'ellifin; 476)

١٩ / كتاب مشرق الروحانية و مغرب الجسمانية.

19) *Kitâb Maşriku-r-rûhâniyyeti ve magribu l-cismâniyyeti fî tefsîri "Hattâ izâ belega magribe-ş-şemsi"*
(Knjiga "Istok duhovnosti i zapad fizičkog/materijalnosti u tumačenju "Kada stiže do mjesta zalazišta Sunca")
(Bağdatlı İsmail Paşa, Esmâu'l-Mü'ellifin; 476)

III – Djela iz književnosti

١ / شرح جزيره مثنوي.

1) *Şerh-i cezire-i Mesnevi*
Tumačenje odabranih 360 stihova iz Mesneviye. (Hacı Mahmut Ef., No. 3417.)

٢ / کلشن راز عارفان فی بیان اصول راه عرفان

2) *Gülşen-i Raz-i Arifan fî Usul-i Rah-i Irfan*
(Rasprava "O tajni ružičnjaka Arifa u osnovama duhovne spoznaje")
Spjev o vahdeti vudžudu sa ajetima i hadisima na osmanskom jeziku.
(Daru 'l-mesnevi, No. 232, Hacı Mahmut Ef., No. 3385, Halef Ef., No. 70/1.)

١٣ / جلاء العيون فى شرح قصيدة عبدالمجيدالسواسي.

3) *Cilâu l- 'uyûni fî ŧerhi kasîdeti 'Abdi l-Mecîdi es-Sîvâsî*
(Izoštravanje vida u komentiranju kaside Abdul-Medžida es-Sivasije
(k.s.))

Tumačenje kaside Abdulmedžida es-Sivasija (k.s.). (Ayasofya, No. 2077/5.)

١٤ / شرح قصيدة المنفرجة.

4) *ŧerhu kâsîdeti l-munferice*
(Komentar kaside "El-Munferidže")
Tumačenje jedne kaside. (Ayasofya, No. 2077/6.)

١٥ / قصيدة "المناجات".

5) *Kasîde "El-munâcâtû"*
(Kasida Munadžat)
(Ayasofya, No. 2077/2.)

١٦ / كتاب فى شرح على نظم مراتب الوجود للشيخ غرس الدين

6) *Kitâb Fî ŧerhi 'alâ nazmi merâtibi l-vucûdi li-ŧ-ŧeyh Garsiddin*
(Knjiga: Komentar Poeme o gradaciji egzistencije ŧejha Garsuddina)
(Bağdatlı İsmail Paşa, Esmâu'l-Mü'ellifin; 476)

١٧ / رسالة فى تفسير سورة "ن والقلم" على مشرب اهل التوحيد والحكم.

7) *Risâle Fî tefsîri sûretin "Nûn Ve l-Kalemi"*
'alâ meŧrebi-t-tevhîdi ve l-hikemi
(Rasprava o tumačenju sure "Nûn. Ve l-Kalemi" u duhu sljedbe Tevhida
i mudrosti)
(Haşim Paşa, No. 21/11.)

١٨ / قصيدة "مناقب الانبياء".

8) *Kasîde Menâkibu l-enbiyâ'*
(Kasida Vrline vjerovjesnika)
(Kılıç Ali Paşa, No. 1037/13.)

١٩ / شرح "كفت المعنى هو الله شيخ دين

بحر مانهاي رب العالمين - جلال الدين الرومي .

9) *Şerhu beyt-i Mesnevi "Guft el-ma 'nâ huva-l-Lâhu şeyhu dîn Bahr-i manihay-i Rabbu l-alemin"*

(Tumačenje jednog stiha iz Mesnevije.) (Hacı Mahmut Ef., No. 2396/2.)

IV- Ostala djela

١ / رسالة في رفع الحجاب في اتصال البسملة بفاتحة الكتاب.

1) *Risâle Ref'i l-hicâbi fî ittisâli l-besmeleti bi-Fâtihati l-Kitâbi*

(Rasprava "Skidanje zastora (otklanjanje sumnje) u vezi spojenosti Bismille s Fatihom")

Risala o značenju Bismille i sure El-Fatiha. (Carullah Ef., No. 21-29/5.)

٢ / رسالة الأوبة في بيان الانابة والتوبة.

2) *Risâle El-evbetu fî beyâni l-inâbeti ve-t-tevbeti*

(Rasprava "Povratak /Allahu dž.š./ u tumačenju povratka i kajanja /Allahu dž.š./")

Risala o značenjima inabe i tevbe i razlikama među njima. (Carullah Ef., No. 2129/8.)

٣ / رسالة في اليد الاجود في استلام الحجر الاسود.

3) *Kitab El-yedu l-ecvedu fî istilâmi l-haceri l-esvedu*

(Knjiga "Najdarežljivija ruka pri ljubljenju crnog kamena")

(Carullah Ef., No. 2129/34, Haşim Paşa, No. 21/7.)

٤ / رسالة في معنى "من ذكرني في نفسه".

4) *Risâle Fî ma 'nâ "Men zekerenî fî nefsihi"*

(Rasprava o značenju riječi: "Ko Me spomene u sebi")

Risala sa tumačenjem jednog hadisi-kudsija. (Haşim Paşa, No. 21/13.)

١٥ رسالة في شرح "رب يسر و لا تعسر رب تمم بالخير".

- 5) *Risâle Fî şerhi: "Rabbi yessir ve lâ tu 'assir, Rabbi temmim bi l-hayri"*
(Rasprava o tumačenju "Rabbi jessir...")
(Pertev Paşa, No. 6152, Es'ad Ef., No. 3785/4, Hüsrev Paşa, No. 4/3.)

١٦ مکتوب.

- 6) *Mektub*
(Pismo)
Pismo upućeno Abduldželil-efendiji. (Pertev Paşa, No. 619/32.)

١٧ کتاب فی "ترجمة الترشيحات".

- 7) *Terceme-i Et-terşihât*
(Prijevod djela Et-Terşihat)
(Atıf Ef., No. 196.)

١٨ رسالة في "الاعيان الثابتة".

- 8) *Risâle Fî el-a 'yâni-s-sâbiteti*
(Rasprava o postojanim realitetima)
(Bağdatlı İsmail Paşa, Esmâu'l-Mü'ellifin; 476)

١٩ رسالة حضرات الغيب

- 9) *Risâle-i Hadarâti l-gaybi*
(Rasprava o dimenzijama Skrivenog)
(Bağdatlı İsmail Paşa, Esmâu'l-Mü'ellifin; 476)

١٠ کتاب مقاصد انوار عينية و مصاد ارواح الطيبة الغيبية.

- 10) *Kitâb Mekâsidi envârin ayniyyetin ve mesâidu ervâhi-t-tayyibeti l-gaybiyyeti*
(Knjiga "Značenja primordijalnih svjetala i uzdignuća skrivenih ugodnih duša")
(Bağdatlı İsmail Paşa, Esmâu'l-Mü'ellifin; 476)

١١ / كتاب الوصول الى الحضرة الالهية لا يمكن الا بكمال العبودية.

11) *Kitâb El-vusûlu ile l-hadreti l-ilâhiyyeti*

lâ yumkinu illâ bi-kemâli l-'ubûdiyyeti

(Knjiga “Prispjeće u Božiju blizinu nije moguće bez savršenog robovanja”)

(Bağdatlı İsmail Paşa, Esmâu'l-Mü'ellifin; 475)

١٢ / رسالة في النشأة الانسانية (شرح باب سادس من الفتوحات
المكية).

12) *Risâletu n-neş'eti l-insâniyyeti*

(şerhu bâbin sâdisin min El-futûhâti l-Mekkiyyeti)

(Traktat “O formiranju čovjeka /komentar šestog poglavlja Mekanskih nadahnuća/”)

(O. M. s. 61)

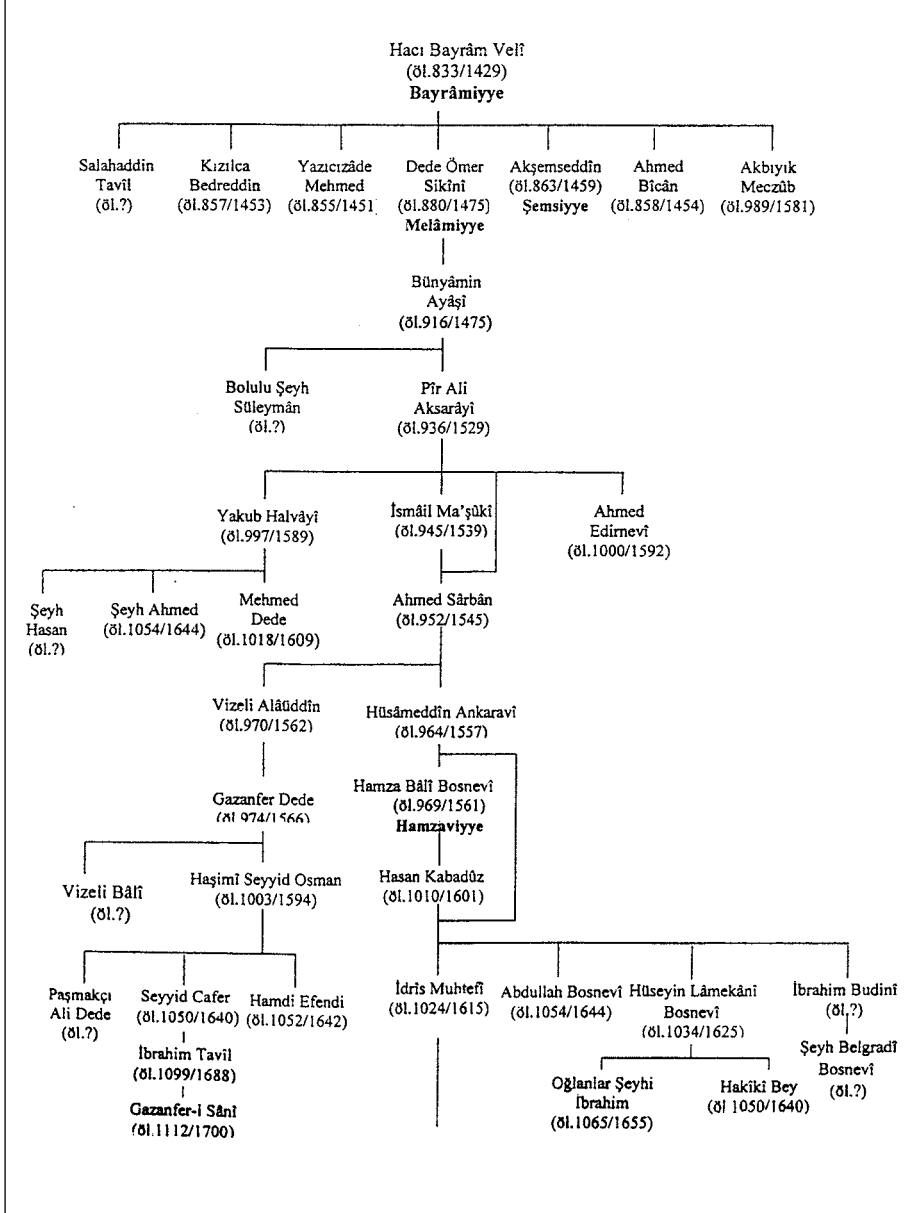
١٣ / رسالة في تفضيل البشر على الملك.

13) *Risâle Fî tefdîli l-beşeri 'ale l-meleki*

(Traktat “O prednosti čovjeka nad melekom”)

(O. M. s. 61) ♦

SİLSİLE-I TARİKAT-I 'ALİYYE-I BAYRAMİYYE

Nusret Čolo

SHARIHUL-FUSUS – ABDULLAH BOSNAWI

Abstract

Abdullah b. Muhammad al-Bosnawi, known by the pseudonym of Shari-hul-Fusus (Commentator of the *Fusus*). Abdi and Abdullah Bosnawi was a great mutasawwif, alim, shair and commentator of Ibn ‘Arabi’s works. Abdullah Effendi gained his primary and secondary education in Bosnia and his further education in Istanbul. There he entered a tariqat society (Erbab-i tariqat) under the famous Halwati shaikh Abdul-Majid Sivasi. Later, in Bursa, he joined Shaikh Hasan Kabaduz, who exercised a powerful influence on his spiritual advancement. Until the death of Shaikh Hasan Kabaduz (1010 AH/1601-02 CE), he lived in Bursa, later moving to Konja where he died in 1054 AH (1644 CE). Abdullah Bosnawi’s scholarly opus is thematically diverse, addressing almost every tasawwuf topic of his day.